ANUL V. ARAD, Joi 23 Iulie v. (5 August n.) 1915. Nr. 159.

ABONAMENTUL:
Pe un an . 28.— Cor.
Pe jumătate an 14.— „
Pe 3 luni . . . 7.— „
Pe o lună . . 2.40 „
Pentru România şi străinătate:
Pe un an . . 40.— franci.
Telefon
pentru oraş şi interurban
Nr. 750.

ROMÂNUL

REDACŢIA
şi ADMINISTRAŢIA
Strada Zrinyi Nr.1/a

INSERŢIUNILE
se primesc la administraţie.

Mulţumite publice şi Loc deschis costă şirul 20 fil.
Manuscriptele nu se înapoiază.

Vitejiile româneşti la Ivangorod.

O satisfacţie aşteptată şi... sosită!

Arad, 4 August.

Alături de victoriile soldaţilor români sărbătorite de ei acolo pe câmpurile de răsboi, astăzi serbăm şi noi, acasă, o victorie... morală. Dela începutul răsboiului reprezintanţii neamului românesc din Austro-Ungaria intraţi sub arme au dat nenumărate dovezi de uimitoare destoinicie militară, dovezi pe cari le vom strânge cândva, avem datoria să le strângem, într'o carte de aur. Ni le vestiau martorii oculari străini înmărmuriţi de câte greutăţi pot învinge piepturile voinicilor noştri, de câte forţe fără sfârşit se revarsă din sufletul lor aspru, de curajul, impetuositatea în asalturile cu baioneta. Ni le vestiau „ai noştri" înşişi în scrisori chiar improvizate din coaje de mesteacăn... Sufletul ni se umplea de mândrie legitimă în totatâtea rânduri, conştiinţa noastră era împăcată că ne facem cu vârf o datorie către tron, către ţară, şi în faţa jertfelor noastre de sânge simţiam o mângâiere.

Mângâierea însă nu ne era întreagă. Simţiam necesitatea ca despre aceste vii documente ale rolului pe care-l îndeplinesc soldaţii noştri, să se rostiască şi altcineva, cel mai competent for, *statul major general al armatei austro-ungare.* Zi de zi cu ardoare aşteptam să cetim în comunicatele sale despre vre-o bravură de seamă a voinicilor noştri. Doriam să vedem recunoscută în ele partea noastră de vitejie, să se distingă fapta noastră de a altora, să nu se confunde victoria repurtată sub steag românesc cu victoria altei naţii din monarhie.

Un an de zile am luptat şi noi cu condeiul pentru a nu se trage dungă din partea unei anume presse maghiare peste eroicele isprăvi ale soldatului român, sau să nu fie trecute sub altă firmă.

Impuls puternic pentru bravuroasa atitudine a soldăţimei româneşti în campanie s'a desfăcut din majestoasele fluturări ale steagului românesc permis din partea dlui ministru de interne deja la începutul răsboiului să fie purtat peste capetele alor noştri. Când steag tricolor românesc a fost primejduit voinicii s'au aruncat nebuni în asalturi de baionetă spărgând rânduri dese duşmane... atunci nu s'a cruţat cât de puţin vărsarea de sânge. Poveşti de aceste să spuie numai honvezii români ai regimentului din Deva, ori căprarul Luca din Hălmagiu al regimentului comun Nr. 33 arădan.

După un an de luptă, însfârşit ni s'a dat alaltăieri o satisfacţie care o să aibă o îndepărtată repercusiune în sufletul masselor, prin comunicatul statului major general al armatei austro-ungare despre luptele ce se dau în faţa Ivangorodului — cheia de sud spre Varşovia. Mareşalul Höfer, locţiitorul şefului de stat major vorbeşte limpede că *„la apus de Ivangorod, regimentele ardelene, prin atacuri cu baioneta, au luat duşmanului 8 puncte de razim, betonate, construite treptat, iar din aceste, patru le-a luat singur regimentul de infanterie Nr. 50, constituit din* Români" şi că *„trupele noastre din Ardeal pot scrie cu drept această zi printre cele mai frumoase ale istoriei lor glorioase"...* Peste optzeci de procente constituiesc Românii în trupele ardelene, iar regimentul din Alba-Iulia este aproape curat românesc — suntem îndreptăţiţi deci să ni se veselească sufletul în faţa satisfacţiei competente ce ni se dă acum.

Se pare că Românilor din Austro-Ungaria ne reuşeşte să spulberăm cea mai subţire umbră de bănuială în lipsa de devotament şi fidelitate strămoşească faţă de tron şi patrie, — poate şi acum mai stăruie vre-o astfel de umbră în sufletul vre-unui cinic, — şi să risipim rezervele ce ni s'au făcut faţă de revendicările noastre naţionale.

Ne-a costat răsboiul jertfe multe şi ne va costa însă nu le regretăm dacă ele au reuşit să stoarcă recompensa, de data asta au stors admiraţia supremei comande a armatei austro-ungare, încât s'a hotărît să însemne vitejiile soldăţimei româneşti din faţa Ivangorodului sub firmă românească, în comunicatul de alaltăieri. Spiritul acesta binevoitor, conciliant, de judecată a celor competenţi tot mai obectivă faţă de rolul pe care-l îndeplinesc vlăstarii sângelui românesc în ajungerea ţintelor în acţiunile militare de până acum ale monarhiei ne înseninează frunţile, ne încălzeşte inimile, trezeşte un îndepărtat răsunet, până în umilele, obiditele colibi ale ţărănimei româneşti, sporind însufleţirea.

Cum înţeleg Românaşii noştri să facă răsboiu, avem o proaspătă dovadă. Chiar zilele aceste ne-a sosit o scrisoare din campanie a unui ofiţer român vestindu-ne despre re-

---

Ţară, dragă ţară!...

Ţară, dragă ţară,
Plec azi şi te las,
Ţară, dragă ţară,
Iţi zic bun rămas!...

Glia ţi-o sărut
Şi plec la răsboi...
Ţară, dragă ţară,
Ne-om mai vedea noi!?...

Cu voinicii tăi
Plec cântând la drum,
Ţară, dragă ţară,
Bun-rămas de-acum!

C. Brumaru.

La bătae.

S'au umplut câmpiile
De oşteni cu miile
Şi ploaua şrapnelele
De umplu vălcelele
Şi sboară granatele,
Bată-le păcatele!....

Pier oşteni cu miile,
De umplu câmpiile
Şi vin supărările,
Pe toate cărările
Şi bat jalnic morţile
Pe la toate porţile!....

C. Brumaru.

Arborii...

Poem în proză.

Se spune despre Apollonius de Tyane, întemeietorul unei şcoli filozofice din Corint în secolul lui Isus, că avea darul de a înţelege graiul arborilor. Un anume freamăt de frunze îi destăinuia un gând, o veselie sau un sentiment de ură. De ce plopul se cutremură veşnic, frunzele îi murmură chiar neatinse de nici cel mai uşor, mai blând zefir, par'că ar exprima un blestem vechiu, înăbuşit ce-i poartă asupră-şi? Apollonius răspunde: la moartea lui Iisus fiecare lucru din lume, în semn de doliu, şi-a strecurat în organism o anume schimbare — dacă a fost o fiinţă vieţuitoare: un impuls nou, regenerator de viaţă; — dacă a fost o plantă: un suc nou, ori coajei şi frunzelor i-a imprimat o nouă coloratură; numai plopul a stat nepăsător mirându-se de senzibilitatea excesivă a frăţiorilor din univers. Ingerul Domnului trecând prin văzduh în mână cu paharul de sânge strâns din cel mult ţâşnit când coasta sfântului a fost străpunsă de suliţa soldatului roman, şi observând pasivitatea plopului i-a stropit vârful cu picături de sânge, iar cu vocea l-a blestemat ca pe veci să freamăte din creştet până în tălpi pentru lipsa de atenţie în acea oră de înfiorător crepuscul....

In întreagă natura, începând cu firicelul de iarbă, tot lucrul pare a avea în interiorul său un stimul de viaţă, un suflet, care-i dă o anume orientaţie de desvoltare. E necesară o anume atmosferă ca mediu prielnic, o anume cantitate de umezeală, şi un anume cerc de lumină. Şi în lumea lucrurilor mărunte se observă această viaţă aparte, această luptă, tendinţă de a-şi forma o anume personalitate proprie, înzestrată cu trăsăturile caracteristice....

Pe coasta unui deal cresc de ani de zile, nu se ştie câţi, căci nu le-am numărat inelele cari le crestează interiorul, alături patru arbori. Ca patru vecini cu proprietăţi mici.Patru vecini senzibili pentru cea mai neînsemnată dungă de hotar. Patru vecini cari se privesc cu ochi răi şi-şi dispută drepturile de vecinătate. Ramurile le sunt la fiecare direcţionate într'un anume vârtej ca şi cum ar voi să se ajute împreună să cucerească din atmosferă teren cât mai mult, să poată sorbi cât mai nesaţios din roua nopţilor şi din căldura zilelor. Frunzele se prelungesc de-alungul ramurilor, şi-şi dau truda să colaboreze şi ele la aceeaş năzuinţă pentru obţinerea succesului.

Un fag, un mesteacăn, un plop şi un arine.

Cine ştie ce vânt urgisit le-a aşezat rosturile atât de aproape, le-a îngustat atât de fatal viaţa.

Se sbuciumă, se luptă — şi-i veche lupta asta. Pe coaja lor li s'au însemnat crepături dure pare că ar fi

centele isprăvi ale regimentului *33 arădan. „De trei zile luptă iarăş regimentul 33* — ne scrie prietenul nostru. *Ne-am dus ajutor la o altă divizie unde erau trupe ceh*e şi **unde nu făcură Cehii** *făcu regimentul 33, trecu prin focul duşmanului peste Bug direct lângă Camionca-Strumilova unde s'au întărit pe malul Bugului dinspre Rusia. Nu-ţi poţi închipui cu câtă voie bună şi îndărătnicie luptă soldaţii noştri având sprijinul artileriei... Codarcea* — un alt ofiţer — *lucră excelent cu maşinile lui (mitraliere)..."*

Pe întreg frontul de răsărit germano-austro-ungar, dela valea Piliţei până în stepele basarabene elementul românesc excelează prin eminentele sale calităţi militare, prin iniţiative îndrăsneţe de asalturi, dispreţ de moarte cari au atras atenţia până şi a împăratului *Wilhelm al Germaniei* determinându-l să atârne pe steagul regimentului **50** cea mai valoroasă decoraţie ce împodobeşte vre-un steag al vre-unui regiment din monarhie. La Ivangorod din nou s'au bătut nebuneşte voinicii acestui regiment, iar succesul strălucit a determinat comanda supremă austro-ungară să dea comunicatul de alaltăieri...

Aşa ştiu Moţii să facă răsboi!

Nu luptă astfel nişte „ostatici", ci „Românii din regimentele Ardealului" cum zice Höfer, cu o viaţă istorică de două ori milenară pe acest pământ. Şi nici când nu vor pregeta să-şi verse sângele pentru apărarea patriei şi a acestui pământ. Dar iarăş, ei nădăjduesc cu tărie că acum nu li se vor mai face imputări şi rezerve faţă de revendicările mari ce le aşteaptă.

Neam de neamul nostru va binecuvânta răsboiul dacă se va face răsplata jertfei...

(I. c.)

Steagul naţional.

Folosirea culorilor şi insemnelor româneşti.

— Circularul P. S. episcopului Dr. E. Miron Cristea al Caransebeşului. —

Numărul dela 1 August n. al **„Foii Diecezane"**, *organul oficial al diecezei caransebeşene, aduce la loc de frunte un circular căruia i se cuvine deosebită atenţie. P. S. Sa episcopul Miron îşi desvoltă mai departe lozinca de a nu se lăsa neîntrebuinţat nici cel mai mic drept ce-l avem pentru a nu cădea în dezuetudine şi a se face literă moartă. Dată fiind ordinaţiunea ministerială care asigură exercitarea legală a steagului tricolor românesc — de ce s'ar întrelăsa acest lucru?*

Prin oraşele noastre **unele** *edificii publice românesti, biserici, şcoale, instituţii de bani, casine, arborează deja majestosul tricolor românesc alături de cel al statului la ocaziuni festive, — de ce nu le-ar urma exemplul* **toate** *celelalte edificii publice româneşti, precum şi primăriile comunale? De ce rezerve? De ce timiditate?*

Circularul caransebeşan care **dispune,** *acum când se apropie ziua Maj. Sale monarhului, arborarea steagului naţional alături de stindardul ţării la ocaziuni festive e menit să înlăture teama celor din urmă fricoşi, zăbavnici de până acum. Şi am dori, pentru aceeaş consecinţă, să se lanseze astfel de circulare în toate celelalte dieceze ale noastre.*

•

Pentru importanţa sa deosebită dăm aci circularul:

Incă la finea anului trecut a emis înaltul minister de interne o ordinaţiune cu privire la dreptul de întrebuinţare a culorilor naţionale a diferitelor naţionalităţi, cari formează locuitorii patriei zicând — între altele — următoarele:

„E un simptom al vremurilor istorice însufleţirea patriotică, care uneşte într'un sentiment sublim întreaga cetăţenime a statului. Recunoscându-se primejdia comună, au dispărut toate contrastele. Toţi cetăţenii statului s'au unit în simţemintele lor şi în voinţa lor, pentru a apăra tronul şi patria. Fiecare îşi jertfeşte viaţa şi averea pe altarul patriei, cu aceeaş voie de jertfire, şi nu prin vorbe ci prin fapte nepieritoare dă dovadă despre aceea, că el, şi bineie şi răul, numai în patria aceasta îl poate căuta şi afla.

Manifestarea externă a caracterului lor etnic, anume prin folosirea **culorilor şi insignilor** *istorice"* — continuă acel ordin — nu slăbeşte patriotismul. Astfel *„nu este motiv, ca statul să nu permită grupelor singuratice a cetăţenilor săi folosirea culorilor, cari trec de expresiunea caracterului lor etnic, şi pe temeiul tradiţiilor şi al obiceiului înrădăcinat în popor au fost introduse în uz şi au fost folosite şi în trecut.*

Mânecând dela această atitudine patriotică declar, că **naţionalităţile din statul ungar pot să folosească culorile lor naţionale,** *izvorîte de fapt din tradiţii istorice şi obiceiurile poporale, — întrucât acelea nu sunt identice cu insignile vre-unui stat străin, —* **în locuri publice şi la ocaziuni publice, în mod neîmpiedecat, dacă în acelaş loc şi timp culorile naţionale maghiare se folosesc cel puţin în aceeaş măsură.**

Dispoziţiile contrare de mai nainte se scot din vigoare".

Considerând marea dragoste, ce a arătat-o totdeauna poporul nostru român faţă de tricolorul său naţional; considerând faptul, că aceste culori, cu cari la zile mari şi-a împodobit portul, îşi au rădăcinile în însaş inima poporului român, care bate cu căldură — precum pentru tron şi patrie — aşa şi pentru toate comorile, ce formează proprietatea individualităţii sale etnice: — cuprinsul acestei ordinaţiuni va fi cauzat desigur multă bucurie tuturor Românilor din iubita noastră patrie, mai ales că *prin aceasta se pune capăt multor neplăceri, ce s'au ivit în trecutul mai recent din pricina acestor culori, cerând chiar şi jertfe de viaţă.*

Intemeiat pe acest drept şi apropiindu-se ziua Majestăţii Sale Preaînălţatului nostru împărat şi rege, dispun:

1. Ca pe edificiile şcoalelor ortodoxe române din eparhie să se arboreze la ocaziuni festive — pe lângă stindardul ţării — şi steagul naţional-român şi îndeosebi la toate acele ocaziuni, când este prescrisă arborarea stindardului ţării.

Tricolorul român *roşu-galben-albastru* **trebuie să fie astfel aplicat, încât colorile să cadă** *vertical* **pe ruda steagului. Ruda trebuie să aibă în vârf o cruce — conform ritului din biserica noastră.**

2. Aceste steaguri sunt a se procura pe calea *„Librăriei diecezane"* **de aici, care a pregătit la timpul său şi stindardele ţării pe seama şcoalelor noastre confesionale, şi astfel cunoaşte mărimea şi forma, ce se recere. Libraria a şi primit ordin a procura materialul de lipsă, ca să poată satisface comandelor, ce vor urma.**

Mulţumitori pentru acest drept, să sperăm cu ajutorul lui Dumnezeu, că vor urma încurând şi toate acelea concesiuni naţionale-române şi pe terenul politic, cultural şi economic, pe cari le aşteaptă poporul român din patrie dela cârmuitorii ţării, şi pe cari steagul tricolor numai le signalizează ca un simbol pentru curânda lor realizare.

Caransebeş, în ziua sfântului proroc Ilie, 1915.

Dr. E. Miron Cristea,
episcop.

Mucenicia celor tăcute...

Preţuitul nostru prieten şi fost coleg de redacţie, profesorul *Vasile Stoica* publică în „Adevărul" sub titlul de mai sus următorul înduioşetor articol:

Cetesc în ziare dureroasa poveste a nevestei funcţionarului *Hossu* din Oradea-mare, care a căzut moartă când i-a sosit vestea că bărbatul ei şi-a dat sufletul într'un spital al armatei împărăteşti, şi mă gândesc la o mare nedreptate ce o facem noi în acordarea simpatiilor noastre.

Gândurile în orice clipă, ne alunecau spre Galiţia pe ale cărei câmpii vedeam sângerând 600 de mii de Români.

N'a fost conferinţă în vremea din urmă, n'a fost întrunire publică, n'a fost articol de ziar în care să nu se fi pomenit când cu mândrie, când cu durere şi amărăciune, faptele şi soarta regimentelor româneşti.

Ne-am gândit însă numai la cei din linia de răsboiu. Şi în înfrigurarea noastră pentru schimbările de pe fronturi, am uitat cu totul că mai sunt fiinţe cari duc un răsboiu şi mai greu şi mai sdrobitor, răsboiul temerii de moartea celor dragi, al îngrijorării, al îndoielii şi nesiguranţei, care omoară mai sigur şi cu mai mare cruzime, pentru că omoară mai încet. Am uitat cu totul de mamele, de soţiile celor duşi. Putea-vor oare, chiar şi biruinţele cele mai strălucite, să răsplătească vre-odată lacrimile şi chinurile acestor fiinţe, cărora dragostea pentru cei duşi le transformă în iad lumea asta?

Eu le-am văzut când a început mobilizarea austro-ungară şi le-am văzut apoi în decursul răsboiului. Adevărata suferinţă adusă pe capul omenirii de catastrofa aceasta universală, ele o purtau, şi nu bărbaţii cari îşi puteau înăbuşi durerea sau şi-o transformau în brutalitate răsboinică. Plânset femeesc umplea întreagă ţara Ardealului, toate gările şi toate drumurile; acelaş plânset întovărăşit de aşteptare desnădăjduită, apasă şi acum sufletele. Adevăratul chin nu-i doar despărţirea, ci aşteptarea care urmează.

Ei bine toată toamna, toată iarna şi primăvara asta, gările oraşelelor din Ardeal, unde erau spitale, au fost martore celor mai sfâşietoare torturi omeneşti. Nevestele, mamele celor duşi steteau cu săptămânile prin sălile de aşteptare şi pe coridoare. Aşteptau transporturile de răniţi, cu credinţa naivă că poate vre-unul dintre ei le va aduce veşti despre ai lor. Am

---

curs pe acolo sudorile muncei grele, îndelungate, costisitoare.

Acum, când după ani de zile, îi văd pe cei patru arbori în postura duşmănoasă, oarecum osteniţi, istoviţi. fizionomia fiecăruia e lămurită, rosturile lor sunt aproape definitivate.

Fagul a crescut drept, rădăcinile i s'au adâncit puternic, trunchiul îi e ireproşabil, frunzele mari par'că poartă pe luciul lor semnele triumfului, — numai vigoare şi mândrie se desprinde din juru-i.

Mesteacănul a trebuit să cedeze, să-şi încovoaie trunchiul căutându-i teren înspre stânga fagului, şi fiindcă el este cel mai mândru dintre arbori, învesmântat în cea mai aleasă şi mai nobilă haină, n'a cruţat forţe, chiar şi cu rizicul de a rămânea slăbănog, subţire, să-şi ridice vârful peste al fagului şi să-şi înmulţească numărul ramurilor pe partea trunchiului care răsufla nesupărat în aer. Zumzetul frunzelor mărunte împrăştie unde de zimbete — de mulţumire că a repurtat succesul.

Plopul, năpădit de cu vreme de fag şi de mesteacăn, a fost silit să-şi îndesiască ramurile, să se mulţumească cu un trunchiu mai mărunt, — însă n'a uitat să ordoneze în cerc odrazlele de ramuri. Frunzele murmură nemulţumite de această soartă mizeră, măruntă.

Arinul a fost cel mai lovit de nemiloasa natură. Las' că din cap de loc seva lui e mai puţin nobilă, mai săracă în facultăţi de producţie preţioasă, — dar cei trei vecini i-au creat şi circumstanţe de tot nefavorabile desvoltării. Zadarnice i-au fost silinţele să-şi înalţe un trunchiu majestos — vecinii maliţioşi l-au dispreţuit. Dela o vreme, sătul de atâta dispreţ, s'a dat cu totul destrăbălării. A neglijat orice grije a rostului său pe lume, trunchiul i s'a strâmbat, ramurile l-au crescut la voia întâmplării... iată unele s'au lăsat în jos să atingă pământul, un semn al laşităţii şi umilirei.

Stau pierdut, copleşit de gânduri decâteori vă văd în trecerea mea pe lângă coasta pe care un vânt urgisit a adus sămânţa de cine ştie unde.

Arad, 1 August. **I. Clopoţel.**

văzut în Septemvrie neveste cu câte trei, patru copii cari veniau la Arad cum dedea Dumnezeu, cu perechea de desagi şi cu cerga în spate, se aşezau pe lespezile reci ale coridoarelor dela gară şi steteau acolo săptămâni întregi cu copilaşi, aşteptând o veste.

Seara biata mamă îşi culca odrasla pe desaga goală, cu capul pe desaga plină, le acoperea cu cerga şi rămânea cu ochii în lacrimi şi cu urechile aţintite la vre-un şuerat de tren. Când se isprăvia merindea se ducea acasă, ca peste câteva zile iarăş să se întoarcă la gară şi să-şi topiască ochii de lacrimi şi sufletul de obidă.

O scenă pe care n'am s'o uit.

Era la Arad. Soseau răniţii dela Mitroviţa. Erau mai toţi cu lesiuni uşoare. Abia vre-o câţiva erau răniţi mai grav de trebuiau duşi cu targa. In jurul gărei o mare de capete, ţărănci, orăşence, bătrâni, un amestec dureros şi îngrijorat prin care numai penele de cocoş ale jandarmilor se plimbau ţanţoşe. Când sanitarii transportară pe cei câţiva grav răniţi, deodată prin vuietul calm al mulţimei se auzi un ţipăt:

— „Gheorghe al mamii! Gheorghe!"

Un soldat de pe targă făcu semn sanitarilor să se oprească şi să-l lase jos. Din mulţime se smulse cu toată împotrivirea jandarmului o femeie, trăgând o fetiţă după dânsa. Ca o nebună tăbără asupra rănitului şi par'că voia să-l înăbuşe în sărutări: era nevasta soldatului, dacă-mi aduc bine aminte, din comuna Pecica. Toţi priveam înduioşaţi.

— „Maică dragă, te-ai întors?"

Şi-l privea lung şi iar îl săruta. Copilita zâmbea şi se lipise strâns de obrazul tatălui său.

După ce se mai linişti biata femeie îl întrebă de-i grav rănit. El îi răspunse blând, că numai şi-a frânt piciorul şi i l'a pus în ipsos, că o să poată rămâne acum mult acasă. Femeia începu să zâmbească şi ochii i se înviorară.

Deodată însă puse mâna şi ridică de pe picioare pătura cu care era acoperit rănitul: amândouă picoarele erau amputate din sus de genunchi. Femeia scoase un ţipăt şi căzu mototol la pământ. Copila sări repede lângă dânsa strigând cu plânset: „Mamă! mamă!" Rănitul se uită înfiorat la trupul de jos, voi să întindă mâna spre copilă, dar mâna nu-l mai slujea, îşi ridică prostit capul cu nişte ochi ca de sticlă, apoi căzu greoi pe targă.

Doctorul constată moartea amândurora. Lumea mai de aproape se descoperi. Iar copila rămase fără nimeni, se uita când la cele două cadavre, când la noi şi plângea desnădăjduită.

Pe soldat l'a înmormântat a doua zi în ţintirimul militar, pe nevastă după cât am auzit au dus'o neamurile s'o înmormânteze acasă. Nici după moarte n'au avut norocul să fie împreună!

Şi ce multe vor fi aceste tragedii, pe cari nimeni nu le pomeneşte, nimeni nu le înseamnă, şi puţini vor să le priceapă!

Sunt marile tragedii mute ale mamelor şi soţiilor, a nevestei funcţionarului Hossu şi a ţărancei dela Pecica, sunt tragediile femeii, care de rana glonţului vrăjmaş mai tare sângerează ea, decât cel ce l'a primit.

Şi e bine să ne aducem aminte de asta...

Moartea ofiţerului aviator Mihail Berceanu.

Cetim în *„Adevărul"* din Bucureşti:

Sublocotenentul *Mihail Berceanu,* din batalionul 2 vânători, unul dintre cei mai apreciaţi şi mai curagioşi ofiţeri aviatori, a căzut victima unui accident de aviaţie, Joi dimineaţă în apropiere de fortul Domneşti. Sublocotenentul Berceanu, căzând dela o înălţime de aproape 200 de metri a murit sub sfărîmăturile aparatului.

Se ştie că în fiecare dimineaţă, ofiţerii aviatori fac exerciţii cu aparatele şcoalei, pe câmpul de aviaţie dela Cotroceni. Joi dimineaţă, aproape 10 aeroplane evoluau deasupra platoului Cotrocenilor. Sublocotenentul *Mihail Berceanu,* victima accidentului, se ridicase cu un aparat „Farman" şi aproape o jumătate de oră executase mai multe sboruri deasupra câmpului de aviaţie. Dupăce se ridicase până la înălţimea de aproape 200 de metri, ofiţerul, s'a îndreptat în direcţiunea fortului Domneşti. La un moment dat ofiţerii observatori de pe câmpul de aviaţie, au văzut cu toate că distanţa era destul de mare, cum aparatul pilotat de sublocotenentul Berceanu se apleca pe o aripă, şi apoi cu o iuţeală vertiginoasă se îndreaptă spre pământ. După câteva minute dela fortul Domneşti, se comunică telefonic, că un ofiţer a căzut cu aeroplanul în apropiere de linia forturilor şi că a murit pe loc, iar aparatul a fost complect sfărîmat.

Imediat au plecat cu automobilul mai mulţi ofiţeri aviatori la locul nenorocirei, unde au găsit pe nefericitul lor camarad, lipsit de viaţă lângă aparatul sfărîmat cu desăvârşire. Sublocotenentul Berceanu, avea abdomenul spintecat şi numeroase leziuni pe cap şi pe corp. Corpul neînsufleţit al sublocotenentului Berceanu a fost ridicat şi cu o ambulanţă transportat la spitalul militar. Aparatul, a fost lăsat pe loc, până după terminarea anchetei.

Autorităţile militare superioare au fost imediat înştiinţate de tragica moarte a sublocotenentului Berceanu. Au plecat la faţa locului, pentru a face ancheta şi a stabili împrejurările în care şi-a găsit moartea nefericitul aviator d. general Coandă, general Panaitescu, col. Stambulescu şi maior Pangrati.

Cu toate că până în prezent nu s'a putut stabili cu precisiune cauzele accidentului, se crede totuş că el se datoreşte unui defect al aparatului. Aparatul sistem „Farman" a fost construit la noi, de către mecanicul şcoalei de aviaţie şi natural, nu sunt de perfecţiunea celor construite în străinătate. Incercând să facă un viraj, aparatul, s'a aplecat pe partea dreaptă şi apoi s'a răsturnat.

Cu acelaş aparat tot Joi dimineaţă locotenentul *Olănescu* a executat mai multe sboruri deasupra câmpului de aviaţie. Motorul funcţiona în bune condiţiuni. Ofiţerii şcoalei de aviaţie aveau certitudinea că aparatul nu prezenta destulă siguranţă şi de aceea ezitau să facă sboruri cu el.

Sublocotenentul Mihail Berceanu este nepotul dlui M. Berceanu, prefectul judeţului Ialomiţa. Este de fel din judeţul R.-Sărat, com. Bordeşti, unde locuesc părinţii lui. In etate de 24 de ani, sublocotenentul Berceanu, reuşise, în scurtă vreme prin dragostea pe care o avea pentru armată şi activitatea pe care o depunea, să fie apreciat de superiorii lui. Din batalionul 2 de vânători, Berceanu, fusese detaşat la secţiunea de aviaţie reuşind cel dintâi la examenul de pilot.

Părinţii lui Berceanu au fost înştiinţaţi telegrafic, de către şcoala de aviaţie de tragicul sfârşit al fiului lor.

*

Vineri după amiazi la orele 4, s'a făcut la cimitirul militar înmormântarea sublocotentului aviator *Mihail Berceanu,* victima accidentului de aviaţie dela Domneşti.

La orele 3 şi jum., s'a oficiat la capela dela spitalul militar, unde se aflau depuse rămăşiţele pământeşti ale sublocotenetului Berceanu, un serviciu divin după care d. general Coandă a ţinut o cuvântare.

După aceasta doi ofiţeri dela aviaţiune au ridicat cosciugul şi l'au depus în carul mortuar.

Cortegiul punându-se în mişcare a parcurs str. Francmazoană, Griviţei, calea Victoriei, str. Carol, Şerban Vodă, până la cimitirul militar, unde a avut loc înhumarea.

Onorurile militare au fost date de un batalion de vânători.

La înmormântare au asistat d. Berceanu, prefectul judeţului Ialomiţa, unchiul defunctului; dnii general Coandă, şi Panaitescu, colonelul Stambulescu, comandantul şcoalei de aviaţie, principele George V. Bibescu, G. Corbescu, prefectul poliţiei Capitalei; ofiţerii dela şcoala de aviaţie, soldaţii dela batalionul de specialităţi, cu ofiţerii lor, precum şi numeroşi prieteni şi cunoscuţi ai defunctului. **St.**

Răsboiul.

Telegrame oficiale.

Biroul telegrafic ungar ne trimite spre publicare următoarele telegrame oficiale:

Budapesta, 3 August. — Se comunică dela cartierul general:

Pe frontul rusesc: Luptele între Vistula şi Bug au continuat şi ieri întreagă ziua cu o violenţă neslăbită şi iarăş cu succes. Inamicul tare strâmtorat şi al cărui front l'am rupt iarăş la miazănoapte-apus dela Lecna şi Cholm s'a retras azi în zorile dimineţii iarăş aproape pretutindeni din poziţiunile, pe cari le apărase ieri cu îndărătnicie. Trupele noastre îl urmăresc. Am ocupat Lecna.

Ruşii, cari s'au întărit la apus dela Ivangorod şi-au retras, sub apăsarea biruinţelor noastre din ziua de întâiu August cea mai mare parte a liniilor lor spre brâul de forturi.

La miazănoapte-apus dela Ivangorod, Germanii dând lupte cu succes, au străbătut prin brâul lat de pădure ce se întinde în faţa Vistulei.

In Galiţia de răsărit nu e nici o schimbare.

Pe frontul italian: In regiunea litoralului, dela Krn până la capul de pod dela Gorizia a stăpânit ieri o linişte aproape deplină. Marginea platoului Polazzo a fost atăcată iarăş de mari forţe italiene. Inamicul a dat cinci atacuri împotriva infanteriei noastre, care s'a ţinut la răsărit de localitate şi pe Monte dei sei Busi. Soldaţii noştri, cari s'au apărat viguros au respins atacul după o luptă înfierbântată cu fiecare ocaziune. Italienii au avut pierderi grele. Nouile întăriri italiene adunate cu scopul de a repeţi atacul au fost surprinse de focul artileriei noastre care le-a resfirat. Câtă vreme s'a dat această luptă, celelalte fronturi ale platoului au stat sub un puternic foc al artileriei inamice. La graniţa Carintiei inamicul a încercat scutit de o ceaţă deasă să dea asalt împotriva Zillenkofei (la răsărit de Plöcken). Intreprinderea lui a dat cu totul greş. Dealtminteri pe acest front nu s'a întâmplat nimic mai nou. In regiunea muntelui Monte Crystallo o patrulă a noastră condusă de un ofiţer a dat peste un detaşament inamic compus din 60 oameni. Inamicul a pierdut în hărţuiala scurtă ce a avut loc 29 oameni.

Berlin, 3 August. — Se comunică dela marele cartier general:

Pe frontul occidental: Poziţiunea engleză, ce am ocupat-o în 30 Iulie lângă Hooge, contrar comunicatului oficial al generalissimului englez se găseşte deplin în stăpânirea noastră. In Champagne, după exploziile reuşite la apus dela Perthes şi de Souain am ocupat marginile săpăturilor exploziei. In Argonni, la miazănoapte-apus dela Le Sour de Paris am ocupat câteva tranşee inamice şi am făcut prisonieri cu acest prilej 600 oameni. Cu prilejul atacului cu baioneta despre care am raportat ieri, am făcut prisonieri, in total, 4 ofiţeri şi 163 soldaţi şi am cucerit 2 mitraliere. In Vosgi, în luptele ce s'au dat în noaptea spre 2 August, pe Schratzmerle între Lingenkopf şi Barenkopf, am perdut o mică parte de tranşeu. Pe Lingenkopf n'am mai ocupat tranşeul distrus de foc în 1 şi 2 August. Un balon captiv smuls de furtună, a căzut în mâinile noastre la miazănoapte-apus dela Etain.

Pe frontul oriental: In luptele ce s'au dat în împrejurimea oraşului Mitau am făcut prisonieri 500 de Ruşi. La răsărit de Pricnec, inamicul dupăce l-am scos din mai multe poziţiuni, a renunţat să mai reziste şi s'a retras în direcţia spre răsărit. Trupele noastre au trecut peste drumul Wobolinski-Tuboci. Ieri am făcut aci 1250 prisonieri şi am pus mâna pe 2 mitraliere. In direcţia Lanca am câştigat teren, dând lupte cu succes. Am făcut prisonieri 3000 Ruşi. Dealtminteri pe frontul dela Narew şi în faţa Varşoviei am avut lupte mai mici cu decurs favorabil. Baloanele noastre concentrate la răsărit au întreprins atacuri reuşite împotriva drumurilor de fier, la răsărit de Varşovia.

Pe frontul sudoriental: Trupele germane din armata colonel-generalului Woyrsch au lărgit capul de pod principal pe ţărmul de răsărit al Vistulei. Am făcut prisonieri 750 Ruşi. Trupele austro-ungare ale generalului Kövess, cari stau sub comanda supremă a colonel-generalului Woyrsch, au avut deplin succes pe frontul apusean dela Ivangorod. Ele au capturat 2300 Ruşi, 32 tunuri, între cari 21 grele şi 2 mortiere. Faţă cu armata mareşalului Mackensen, inamicul s'a ţinut pe linia Nowo-Alexandria-Lecna-Zalin (la miazănoapte-răsărit dela Cholm). După amiazi am rupt poziţiunile ruseşti, la răsărit de Lecna şi la miazănoapte de Cholm. In urmare, inamicul a început astănoapte să-şi părăsească poziţiunile în cea mai mare parte

a frontului. El se mai ţine numai în unele locuri. Am făcut prisonieri la răsărit de Leczna ieri 2000, iar în 1 şi 2 August, între Bug şi Vistula peste 1300 Ruşi şi am cucerit mai multe mitraliere.

Dela consiliul de miniştri român.

Bucureşti. — **Un consiliu de miniştri s'a ţinut, după cum v'am anunţat, Vineri dimineaţa dela orele 11 până la 1 oră p. m. acasă la d. Ioan I. C. Brătianu, prim ministru şi ministru de răsboiu.**

Toţi miniştrii au luat parte. S'a examinat situaţia externă şi s'a discutat chestiunea transporturilor şi exportului.

S'a hotărât ca pentru a veni în ajutorul agricultorilor şi pentru a se uşura transporturile cerealelor să se autorizeze construirea de linii Decauville dealungul principalelor drumuri cari duc la frontieră.

Consiliul a discutat şi chestia exportului grâului, dar n'a luat încă nici o hotărâre definitivă în această privinţă.

Noul guvernator al Basarabiei.

Iaşi. — *D. Boris Arsenieff, fost primsecretar al legaţiunei Rusiei la Bucureşti, a fost numit viceguvernator al Basarabiei, făcând funcţiunea de guvernator.*

Activitatea diplomatică a împătritei înţelegeri.

Roma. — Ziarul „Corriere della Sera" scrie că ştie cum că *purtarea guvernului român este bine privită de cabinetele împătritei înţelegeri.* In ultimul timp activitatea diplomatică a quadruplicei e mult mai omogenă.

Acţiunea diplomaţiei italiene a lucrat cu mare folos în această direcţie întrucât *a ştiut să coordoneze toate sforţările, tinzând la scopul comun.*

Concentrări pentru marile manevre române.

Bucureşti.— **Zilele acestea a apărut ordinul pentru concentrări. Concentrările ce s'au anunţat au ca unic obiect, să pregătească instrucţia militară a ofiţerilor şi oamenilor aparţinători diferitelor clase în concediu (complectaşi) sau rezervişti, cari nu şi-au complectat perioada de instrucţie în acest an. Ele n'au nici un caracter excepţional. De obicei, concentrările de toamnă sunt urmate de manevre mari, se efectuau într'un spaţiu de timp mult mai scurt şi un mare număr de oameni sunt chemaţi în acelaş timp.**

Anul acesta pentru a întrerupe cât mai puţini oameni posibil, dela muncile câmpului şi pentru a nu îngrămădi prea multe trupe deodată în anumite puncte — concentrările se vor face în trei serii de 20 zile, în chipul următor:

Prima dela 25 Iulie la 14 August inclusiv, a doua dela 16 August la 4 Septemvrie inclusiv, a treia dela 6 Septemvrie la 25 Septemvrie inclusiv.

Oamenii făcând parte din coloanele de muniţii, şi aparţinători părţilor sedentare nu vor fi chemaţi.

INFORMAŢIUNI.

Arad, 4 August 1915.

Codrilor.

Dragi codrii trişti, dragi codrii mei,
Azi plâng când mă gândesc la voi...
Mi-i capul greu, mi-s ochii grei
De-atâtea vânturi şi de ploi...

Ce fac azi turmele pustii,
Şi munţii mei şi-ai tuturor?...
Ce faceţi codrilor acum?!...
De doine nu vi-i astăzi dor?.....

Eu rătăcesc de voi departe
Pe pustiit pământ străin
Şi dorm alăturea de moarte
In codrii dela Rohatin!

C. BRUMARU.

Dela curtea regală română. *„Viitorul" anunţă:*

Credem a şti, că Majestăţile Lor regele şi regina, nu vor schimba oficial, reşedinţa în acest an, cum o fac de obicei. MM. LL. regele şi regina se vor deplasa numai din timp în timp pentru câteva zile spre a merge când la Sinaia, când în alte localităţi.

Ni se comunică din Sinaia: Sâmbătă la orele 6.50 d. a. au sosit în localitate MM. LL. regele şi regina Maria. La gară înalţii oaspeţi au fost întâmpinaţi de A. S. R. principesa Mărioara şi de doamnele de onoare Butculescu şi H. Catargi. Dna Catargi a oferit M. S. reginei un frumos buchet de flori. M. S. regele fiind puţin indispus a luat dispoziţiunea ca primirea oficială să se facă numai de primarul şi comandantul garnizoanei oraşului. MM. LL. împreună cu suita s'au dus direct la castelul Peleşilor unde au fost primiţi de principele Mircea şi principesa Ileana, cari se află de mai mult timp în localitate.

MM. LL. regele şi regina vor petrece vre-o 10 zile la Sinaia.

Asociaţia catolică regnicolară a lansat următorul apel pentru ziua de 20 August nou, ziua Sf. Ştefan:

Adunările mari ale Asociaţiei Catolice din ţară, mai în urmă adunarea a XII, pentru ridicarea la rangul de serbări regnicolare şi oficioase a *marilor procesiuni de ziua Sf. Ştefan,* au adus importante hotărâri, a căror îndeplinire a fost încredinţată *Asociaţiei catolice regnicolare.* Ani de-arândul ne-am dat silinţa să satisfacem această obligaţiune ce ni s'a impus. In zilele de acum simţim în mod îndoit această sarcină, dar şi noi cu puteri îndoit de mari voim, ca îndeosebi anul acesta să conlucrăm ca ziua celei mai mari sărbători din Ungaria, să se prăznuiască, cu toată demnitatea, în cele mai mari dimensiuni. De când sf. rege şi-a mutat viaţa pământească, niciodată n'am simţit aşa de aproape mâna lui binecuvântătoare, ca şi acum, în mijlocul evenimentelor atât de groaznice. Şi niciodată n'am avut lipsă să ne închinăm şi să-i cerem binecuvântarea ca acum.

Ne adresăm către întreg poporul din Ungaria, ca memoria zilei de *20 August stil nou 1915* să o facă neperitoare. Din toate colţurile ţării să vină la Budapesta, toţi cei ce sunt în stare, ca o mulţime cât mai mare să urmeze în procesiune Sf. Dreaptă. In aceeaş vreme toţi cei rămaşi acasă în sătuleţele noastre, să ridice gândul la acea faptă măreaţă a Tatălui de sus, care ne-a dat nouă pe sf. rege, iar *mâna lui sfântă* ne-a păstrat-o secoli, ca pe cele mai scumpe moaşte. Dangătul puternic al clopotelor să vestească în toată ţara alipirea nestrămutată a poporului, către lege şi credinţă, care în mijlocul tuturor primejdiilor ne apără şi susţine ţara şi poporul ei.

Asociaţia Catolică Regnicolară, stă cu plăcere la dispoziţia acelora, cari vor să călătorească la Budapesta. Intrucât permit împrejurările, vom interveni la autorităţi pentru înlesnirea cheltuielilor de călătorie, a întreţinerii şi încvartirării în Budapesta. In această privinţă dorim şi susţinem încontinuu legături cu dnii preoţi, pe cari îi rugăm să ne sprijinească. La timpul său toate informaţiile de lipsă le vom comunica Dniilor Lor. Budapesta, 1 Iulie 1915. In numele Asociaţiei Catolice Regnicolare: *Conte Ioan Zichy,* preşedinte. *Ştefan Zsembéry,* vicepreşedinte. *Zoltán Hindy,* director.

Accident mortal de aviaţie la Sofia. Se anunţă din Sofia: Un aeroplan militar bulgar evoluând deasupra Sofiei, a căzut din cauza unei pane a motorului. Cei doi aviatori, locotenenţi, au fost ucişi.

Ultima oră.

UN VIOLENT INCENDIU IN CONSTANTINOPOL.

Bucureşti. — **Un incendiu violent care a distrus mai multe sute de clădiri, a prăpădit acum câteva zile în Constantinopol, pitorescul cartier Tundukli, situat lângă Pera către Bosfor.**

Dependinţele legaţiunei României au putut fi salvate cu foarte mare greutate.

DUMA A DECLARAT CĂ PÂNĂ LA VICTORIA COMPLECTĂ nu INCHEE PACE.

Petrograd. — *La sfârşitul şedinţelor, duma a declarat, că Rusia până la victoria complectă nu închee pace. A îndrumat guvernul, să ia măsuri pentru înlăturarea neregularităţilor la transporturile pentru armată.*

O NOUĂ LUPTĂ NAVALĂ LÂNGĂ GOTHLAND.

Stockholm. — **In apropiere de Gothland s'a dat iarăş o luptă navală. Amănunte lipsesc.**

RUŞII EVACUIAZĂ POZIŢIILE DIN FAŢA IVANGORODULUI.

Dudapesta. — *Dela cartierul pressei se anunţă: După succesele noastre foarte importante dela Ivangorod, Ruşii au fost siliţi să evacueze poziţiile lor din faţa brâului de forturi.*

BREST-LITOVSK AMENINŢAT DE TRUPELE NOASTRE.

Budapesta. — **Dela cartierul pressei se anunţă: In urma înaintării armatelor de sub comanda arhiducelui Iosif Ferdinand, a mai rămas numai o mică parte a drumului de fer Lublin-Ivangorod. Dacă aceste trupe vor înainta mai departe şi colonel-generalul Woyrsch va înainta pe ţărmul drept al Vistulei, Ivangorodul va rămânea deplin izolat. Trecerea noastră peste Bug e de mare importanţă şi trupele noastre ameninţă deja Brest-Litovsk.**

Redactor responsabil: **Constantin Savu.**

POŞTA ADMINISTRAŢIEI.

Au plătit în abonament următorii: D. Oprea Greavu, Székásveresegyháza 7 cor. până la 30 Sept. a. c.: D. Zaharie Tătar, Pianul-sup. 7 cor. până la 30 Sept. a. c.; D. Ioan Todoran, Nagyekemező 7 cor. până la 30 Sept. a. c.; D. Ioan Tăslăuanu, Bilbor 14 cor. până la 31 Dec. a. c. D. Nicolae Balta, Ciuciu 2.40 cor. pe Iunie a. c.; D. Nicolae Chicomban, Gilad 7 cor. până la 20 August a. c.; D. George Gadian, Ciacova 7 cir. până la 15 Oct. n. a. c.; D. Dionisie Goanţa, Lăpuşnic 7 cor. până la 30 Sept. a. c.; D. Aurel Jurca, Nyárló 7 cor. până la 30 Sept. a. c.; D. Ioan Micu, Căpâlnaş 7 cor. până la 30 Sept. a. c.; D. Nicolae Stanilă, Carţag 7 cor. până la 31 Oct. a. c.; D. Ioan Goşa, Feldpost 43 cor 7. până la 31 Oct. a. c.; Petru Roşu, Nădab în 8 Iulie 1915 primit 14 cor. achitat sem. I. Paraschiva Chiparcă Szelistye 10 cor. primit în 19 Martie abon. d-v. e achitat până în 1 Noemvrie 1915.

†

Intristaţi subscrişii, aducem la cunoştinţă, că iubitul soţ, tată, socru

Lucian Şepeţianu,

preot gr.-or. rom. protopresb. onor.

după un morb îndelungat, a decedat în 30 Iulie a. c. în al 60-lea an al etăţii şi 36-lea an al fericitei sale căsătorii.

Aşezarea osămintelor spre veşnicul repaos a avut loc în 1 August, la ora 1 d. a., în cimitirul din Chisetău.

In veci amintirea lui!

Chisetău, la 31 Iulie n. 1915.

Irina Şepeţian, soţie. Ioan, Silvia, Viorica şi Sever, fii şi fice. Gheorghe Coşariu, socru. Livia Dr. Şepeţianu, Sofia Şepeţianu, Dr. Horia N. Comşia, Ov. Dante Gherman, nurori şi gineri.

PRIMESC

şcolari în *cvartir* şi *vipt,* în Arad. Văd. *I. Inco* Világos. I. 2481—2

ANUNŢ.

Se caută în Arad o casă onestă, la o văduvă bătrână, fără copii, care ar primi 2 ori mai mulţi teologi în vipt. De ale culinei, alimente etc., s'ar aduce eventual de acasă. Adresa la administraţie. Vu 2480—3

„ARDELEANA"

INST. DE CREDIT ŞI DE ECONOMII SOCIETATE PE ACŢII ORĂŞTIE.

AVIZ.

La institutul nostru află aplicare imediat *doi practicanţi* cu praxă bună de bancă; salar lunar până la 150 cor. Reflectanţii să-şi înainteze documentele, prin cari dovedesc praxa de bancă, iar în cerere să amintească, că întru cât stau sub deobligământul militar.

Orăştie-Szászváros, la 28 Iulie 1915.

A 2476—2 *Direcţiunea.*

Tiparul tipografiei „Concordia" societate pe acţii în Arad. — Editor responsabil LAURENŢIU LUCA.